

SLOVAKIANCUVAC NYKYTILANNE

Slovakiancuvaceja on rekisteröity Suomessa vuodesta 1966. Yhteensä Suomessa on rekisteröity vuoden 2021 loppuun mennessä 1246 slovakiancuvacia. Kasvatustyö on ollut pienimuotoista.

Kanta Suomessa pohjautuu pääosin Slovakiasta tuoduille koirille ja Suomessa syntyneet koirat ovat sukua toisilleen. Suomalaisen kannan geenipooli on kapea.

Suunnitelmallinen slovakiancuvacin kasvatusta Suomessa edellyttää jatkuvaa koirien tuontia ja ulkomaisten koirien käyttöä jalostuksessa. Mikäli suunniteltu jalostuskoira täyttää PEVISA- ja muut terveysvaatimukset on järkevää käyttää koira useamman kerran jalostuksessa.

PEVISA-vaatimukset:

Koiralla tulee olla astutushetkellä lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Astutushetkellä koiralla tulee olla myös kyynärnivellausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1. Jos toisella vanhemmista on kyynärniveldysplasian aste 1, toisen vanhemman kyynärniveldysplasian aste tulee olla 0.

Alaikäraja lonkka- ja kyynärniveldysplasiin on 18 kk.

Viimeisten viidentoista vuoden (2006-2021) aikana on Suomessa käytetty jalostukseen 46 eri urosta ja 44 eri narttua.

Eniten jalostukseen käytetyt cuvacit

Viimeisen viidentoista vuoden (2007-2021) aikana yksi uros on saanut viisi pentuetta, joissa yhteensä 21 pentua ja yksi uros neljä pentuetta, joissa yhteensä 23 pentua. Muut jalostuskäytössä olleet urokset/nartut ovat saaneet 1-3 pentuetta ja kahden nartun pentumäärä on ylittänyt 20 pentua, toisella nartulla 2 pentuetta joissa 22 pentua ja toisella 3 pentuetta joissa 21 pentua. Kaikkien muiden pentumäärä on alle 20 pentua.

Toisen polven jälkeläismäärissä kaksi urosta ja kaksi narttua ovat ylittäneet suositusrajan 40 aikavälillä 2007-2021.

Käytetyimpien urosten/narttujen listalla ei ole eri linjaisia koiria. Kaikilla käytetyimmillä koirilla on samoja slovakialaisia koiria 6 sukupolvella tarkasteltuna

Tuontikoirien osuus jalostukseen käytetyistä uroksista on n. 40 % (8 koiraa Tsekistä, 5 koiraa Slovakiasta, 4 koiraa Saksasta).

Jalostukseen käytetyistä nartuista viimeisen viidentoista vuoden ajalta (2006-2021) on kotimaisia koiria 39 kpl (89%). Vain viittä tuontinarttua on käytetty jalostukseen.

Slovakiancuvacien populaatio on pieni ja erisukuisten linjojen määrä vähäinen. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

Jalostuskäyttö

Suomessa slovakiancuvacien rekisteröintimäärissä on viimeisten vuosien aikana ollut merkittävää vuosittaista vaihtelua. Vuosien 1986-1995 välisenä aikana rekisteröitiin yhteensä 375 cuvacia, kun vastaava luku välillä 1996-2005 on 141 koiraa, vuosien 2006-2015 välisenä aikana 259 cuvacia ja vuosin 2016-2021 välisenä aikana 128 koiraa. Vuosien 2010-2021 aikana jalostusurosten käyttöiässä ei ole tapahtunut muutosta.

Vastaavalla ajalla narttujen käyttöikä on noussut.

Uusintayhdistelmiä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty yksi. Niiden tekemistä suositellaan jatkossakin vältettäväksi populaation monipuolisuuden turvaamiseksi.

Cuvackanta Euroopassa

Vuosittainen rekisteröintimäärä rodun kotimaassa Slovakiassa on ollut 100 – 120 pentua.

Tsekin tasavallassa on syntynyt vuosittain 100 – 150 pentua.

Suomessa syntyy vuosittain 20-30 pentua. Saksassa 10 – 20 pentua.

Luonne ja käyttäytyminen

Rotumääritelmän (FCI nro 142) mukaan slovakiancuvac on luonteeltaan eloisa, ja se on valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Nämä luonteenpiirteet tekevät siitä sopivan moneen tarkoitukseen, ja se onkin erinomainen seura- ja valpas vahtikoira. Itsenäisyys on osa slovakiancuvacin rodunomaista luonnetta.

Slovakiancuvac on laumanvartijakoira, jonka luonnetta tulee arvioida sen alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden.

Slovakian vuoristoissa cuvac suojeli karjaa pedoilta ja vartioi talouksia. Se työskenteli laumanvartijana ja pihavahtina muiden pienempien ja liikkuvampien paimenkoirien hoitaessa varsinaisen paimentamisen. Koira toimi työssään

itsenäisesti ja oma-aloitteisesti ilman ihmisen ohjausta tai koulutusta. Nykypäivän kotikoirillakin on säilynyt halu ja kyky toimia itsenäisesti.

Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Slovakiancuvac tarkkailee rauhallisen valppaana ympäristöönsä, varoittaa lähestyvistä kulkijoista (ihmiset, eläimet) sekä äänistä usein haukkumalla ja estää omatoimisesti tulijoiden siirtymisen revierille uhkaamalla heitä joko elekielellä tai äänellä (haukku, murina). Koira havainnoi nopeasti kaiken normaalista poikkeavan revierillään. Uusissa tilanteissa slovakiancuvac tarkkailee ennen kuin toimii, ja sillä tulee olla korkea

ärsytyskynnys. Nykyään cuvac on lähinnä perheensä koira, joka viihtyy rauhallisessa ympäristössä maaseudulla ja haja-asutusalueella, mutta sopeutuu myös kaupungistuvaan ympäristöön, mikäli saa mahdollisuuden rauhoittua ärsykeiltä yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Pelokkuus ja voimakas aggressiivisuus eivät ole rodulle tyypillistä käytöstä. Koiran tulisi sietää vieraan ihmisen kosketus omistajansa hyväksyessä kosketuksen, mutta sen ei tarvitse kosketuksesta mitenkään ilahtua. Luonteen periytyvyyden vuoksi jalostuksessa olisi kiinnitettävä vielä nykyistä enemmän huomiota luonteeseen ja pyrittävä karsimaan ei-toivottuja luonteenpiirteitä kuten ääniherkkyys. Aggressiivista tai erittäin pelokasta koira ei saa käyttää jalostukseen.

Cuvacin saalisvietin tulee olla hyvin matala, jotta koira pystyy toimimaan alkuperäisessä työtehtävässään revierin- ja laumanvartioinnissa. Rodun harrastajien mukaan slovakiancuvacin käyttäytyminen ei merkittävästi eroa eri maiden rodunedustajien kesken. Slovakiancuvacien luonne on tänä päivänä rotumääritelmän kuvauksen kaltainen.

Kasvattajalla on suuri vastuu pikkupennun sosiaalistamisessa. Huolellinen sosiaalistaminen (kosketus ja käsittely, eri-ikäiset ihmiset, eläimet, alustat, äänet, autoilu) vaikuttaa myönteisesti koiran käyttäytymiseen aikuisena. Kasvattajan aloittamaa sosiaalistamista tulee jatkaa myös cuvacin uudessa kodissa.

Käyttäytymisen jalostustarkastus – ihanneprofiili

Slovakianpaimenkoirayhdistys on yhdistyskokouksessaan 11.7. 2021 hyväksynyt slovakiancuvacin käyttäytymisen ihanneprofiilin. Ihanneprofiilin käyttöönottopäivä 11.7.2021. Ihanneprofiili on laadittu rotumääritelmä huomioiden ja arvioimalla kymmenen (6 narttua, 4 urosta) cuvacin käytöstä testiosioissa.

Tässä testaustilanteessa koirat käyttäytyivät rotumääritelmän mukaisesti neutraalisti revierinsä ulkopuolella. Ne hyväksyivät vieraan kosketuksen, kosketuksesta ilahtumatta.

Saaliskäyttäytymistä (metsästyskäyttäytyminen) ei esiintynyt lainkaan. Neutraali vieras koira ei herättänyt kiinnostusta. Ihmisryhmän kohtaaminen hieman hämmensi, mutta aggressiota ei ilmennyt. Alustaan liittyvää epävarmuutta oli hieman, ehkä myös osin harjoituksen puutetta. Testin ääniärsykkeet olivat hyvin lieviä eikä ääniherkkyttä ilmennyt näin alhaisilla ärsykeillä. Rauhattomuus lisääntyi testauksen aikana kasautuvan stressin seurauksena. Kasautuva stressi tulisi huomioida myös koiran arjessa. Koiran tarve palautua ärsykeistä on huomioitava. Rauhallinen elämä tukee parhaiten cuvacin hyvinvointia.

Toivottavaa on, että cuvacit osallistuvat käyttäytymisen jalostustarkastuksen luonneosioon, jotta saamme lisää tietoa koiriemme käyttäytymisestä ja luonteesta.

Näiden osioiden perusteella nykycuvac on yhteiskuntakelpoinen koira. Käyttäytymisen ihanneprofiilin mukaan cuvacilla on korkea ärsykekynnys, ei ääniarkuutta ja saalisvietti on olematon. Cuvac on rauhallinen koira rauhallisessa ympäristössä.

- Suositellaan, että kahta ääniarkaa yksilöä ei yhdistetä toisiinsa. Lisäksi tulee huomioida, että SKL:n yleisen jalostusstrategian mukaan arkaa tai vihaista koira ei saa käyttää

Sairaudet

Lonkkaniveldysplasia

Suomessa lonkkanivelet luokitellaan kansainvälisen kennelorganisaation, Federation Cynologique Internationalin eli FCI:n, suosittelman asteikon mukaan. Tässä asteikossa lonkat jaetaan viiteen eri luokkaan: A, B, C, D, ja E.

Röntgenkuvasta arvioidaan lonkkamaljan syvyyttä, lonkkanivelen löysyyttä, maljan ja reisiluun pään muotoa sekä artroosi (nivelrikko). muutoksia. Asteet A ja B eivät osoita dysplasiamuutoksia, ja asteet C, D ja E ovat eriasteisesti dysplastisia.

2000-2010, syntynyt 229 cuvacia, kuvattu 61%

A	B	C	D	E
22%	21%	18%	33%	6%

Vastaavat luvut 2011-2023 syntynyt 208 cuvacia, kuvattu 41%

A	B	C	D	E
20%	27%	28%	17%	8%

Kuvausaktiivisuus on laskenut, kuvaustulokset ovat parantuneet

PEVISA raja-arvoja pystyttiin positiivisen kehityksen johdosta kiristämään D > C vuodesta 2024 alkaen

Kyynärniveldysplasia

2010-2011 Syntynyt 229 cuvacia, kuvattu 58%

0	1	2	3
92%	5%	2%	2%

2011-2023 Syntynyt 280 cuvacia, kuvattu 48%

0	1	2	3
95%	3%	0%	3%

Kuvausaktiivisuus on laskenut, mutta tulokset ovat parantuneet,

- jos ykkösen kyynärpäätä on käytetty jalostukseen ovat jälkeläiset olleet terveitä
- tuloksen 1 tai 3 saaneilla on terveeksi kuvatut vanhemmat.

Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus.

Sellaisten pentueiden määrä, jossa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu, on laskenut. Suositellaan jalostuskoirien kilpirauhastestausta ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastestitulokset ole yhtä (1) vuotta vanhempi.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Selkämuutokset

Spondyloosi, LTV, nikamaepämuodostumat

Vuosien 2019-2021 aikana kuvatuista slovakiancuvaceista muutoksia LTV:n osalta oli 46%:lla kuvatuista.

Spondyloosin osalta vuosien 2019-2021 kuvatuilla slovakiancuvaceilla muutoksia oli 11% ja VA:n osalta 8% kuvatuista.

Suositus on, että vähintään kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin välimuotoisen lanneristinikaman (LTV), nikamaepämuodostumien (VA) sekä spondyloosin (SP) osalta 1.1.2024 alkaen (24 kk alaikäraja).

Olkanivelen osteokondroosi

Osteokondroosi (OC) on kasvuhäiriö, jossa ruston alainen luutuminen epäonnistuu, ja tämä aiheuttaa kyseiseen kohtaan rustovaurion

Osteocondrosis dissecans (OCD) on tila, jossa irronnut rustopala havaitaan esimerkiksi röntgenkuvasta tai tähystyksessä. Osteokondroosi on koirilla yleisintä olkanivelessä, mutta se voi esiintyä melkein missä nivelessä tahansa, kuten kinner-, polvi- ja kyynärnivelessä, ja lisäksi selkänikamassa.

Rodussa on ilmennyt yksittäisiä tapauksia, joissa tulos on sairas osteokondroosin (OC) osalta, kuin myös yksittäisiä tapauksia, joissa koira on operoitu osteocondrosis dissecans (OCD) vuoksi.

Epilepsia (yksittäisiä tapauksia)

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Yksittäisiä cuvaceja Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia ja allergia (yksittäisiä tapauksia)

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

kyselyyn vastanneilla. Allergista tai atooppista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Yleisimmät kuolinsyyt.

Slovakiancuvacien keskimääräinen elinikä on Kennelliiton KoiraNetin mukaan 8 vuotta 4 kuukautta.

Slovakiancuvacien yleisin kuolinsyy on kasvainsairaudet, syöpä 35 koiraa (22%), toiseksi yleisin vanhuus 31 koiraa (20%) ja kolmanneksi yleisin kuolinsyy on luusto- ja nivelsairaudet 21 koiraa (13 %).

Rekisteriin on ilmoitettu vain 157 kuollutta cuvacia, joten tämä pieni määrä (12, %rekisteröidyistä cuvaceista) ei kuvaa luotettavasti keskimääräistä elinikää.

Lähde:

UUSI JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
SLOVAKIANCUVAC
2024 - 2028